

FIGUR 1

AF OVERLÆGE, LEKTOR
JOHN THYGESSEN

GLAUKOMKLINIKKEN,
RIGSHOSPITALET

ILLUSTRATIONER:
MEDIAFARM

Glaukom (grøn stær) gennem 25 år

Hvad er glaukom?

Glaukom (grøn stær) er en øjenlidelse, som fremkalder fremadskridende svækkelser i synsnerven (Fig.1) med indskrænkning af synsfeltet til følge (Fig. 2).

Ca. 40.000 danskere, de fleste over 45 år, har glaukom. Risikofaktorer for at udvikle sygdommen er et for højt tryk i øjets indre (over 21 mm kviksølv), stigende alder og arv. Selv med lavere tryk end 21 mm kviksølv kan nogle patienter udvikle glaukom.

Synsnerver med beskadigede nervetråde medfører defekter i synsfeltet.

Da nervetråde ikke kan gendannes, er de opståede synsfeltsdefekter blivende. Behandlingen består i at sænke øjentrykket med det formål at bevare de eksisterende nervetråde, således at yderligere synsfeltsdefekter ikke opstår.

DIAGNOSTIK OG BEHANDLINGSMULIGHEDER FOR MERE END 25-30 ÅR SIDEN

Diagnostik:

Trykket blev målt med trykmålere, som efter dråbebedøvelse ved berøring af

Normalt syn

Grøn stær
begyndende fase

Grøn stær
sen fase (kikkertsyn)

FIGUR 2

hornhinden kunne måle trykket i øjets indre. Synsnerven blev vurderet alene med et øjenspejl (oftalmoskop). Synsfeltet blev vurderet ved en manuel teknik, hvor man fra forskellige retninger bevægede en lysplet ind i synsfeltet fra yderkanten til centrum og registrerede, hvor patienten kunne se lyspletten.

Medicin

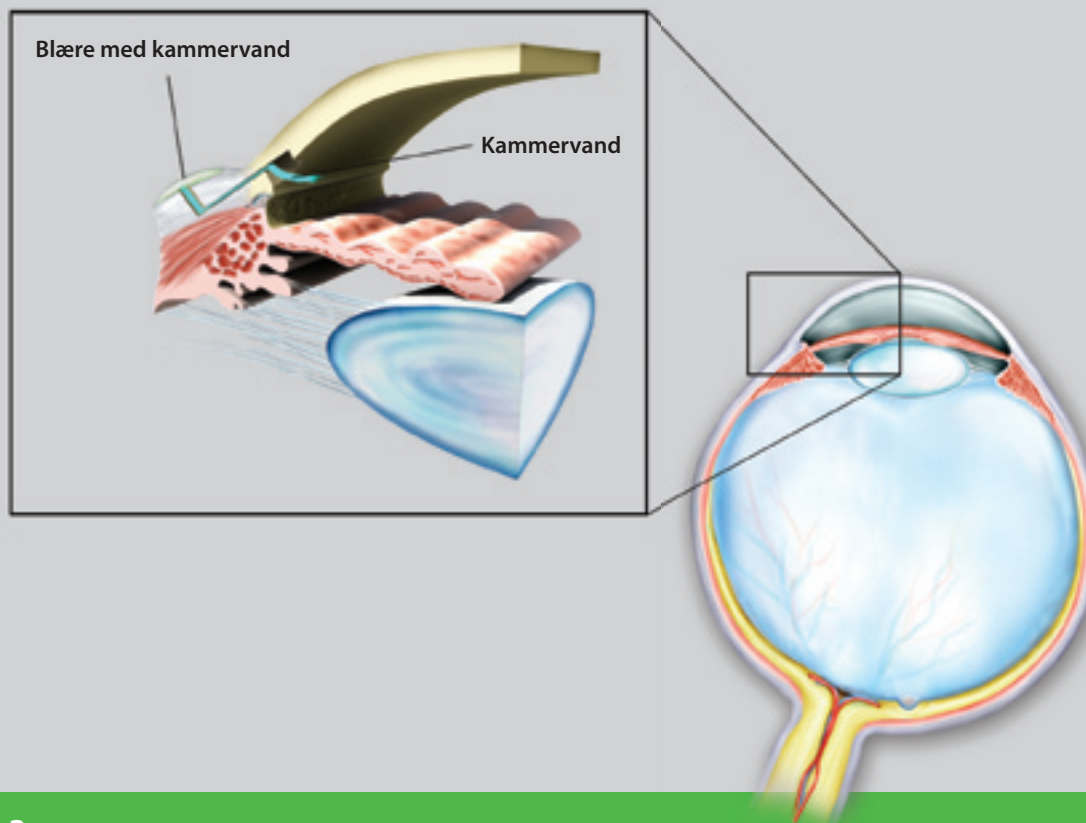
Indtil 1978 fandtes kun 2 slags øjendråber (pilocarpin og adrenalin) og en slags tabletter (Diamox) til at sænke trykket inde i øjet.

Pilocarpin skulle dryppes 4 gange dagligt i øjnene. Patienterne kunne opleve, at pupillerne blev små, synet formørket og læsevnen reduceret i flere timer dagligt. Adrenalin gav røde, irriterede øjne og Diamox-tabletterne gav snurren i fingre og tæer samt nedsat appetit.

Kirurgi

Før 1977 måtte glaukompatienter, som skulle opereres, indlægges til operation med kniv og saks. Indlæggelsen varede ofte flere dage. Ved den akutte form for glaukom blev der klippet en lille åbning ►

FIGUR 3

i regnbuehinden. Ved den kroniske form blev der dannet en ventilåbning i senehinden med afløb under bindehinden (Fig. 3).

Antallet af operationer i Danmark var omkring 800 svarende til, at 2% af de glaukombehandlede blev opereret.

DIAGNOSTIK OG BEHANDLINGSMULIGHEDER I 2007

Diagnostik

Trykket kan i dag måles uden berøring af hornhinden vha. lufttonometre, og synsnerven kan vurderes ved hjælp af computeranalyse af billeder. Synsfeltsundersøgelsen er ligeledes blevet computerstyret, således at udvikling af synsfeltsdefekter og dermed behandlingens effektivitet kan bedømmes og følges over tid.

Medicin

Inden for de sidste 30 år er antallet af præparater til behandling af glaukom øget fra 3 til 15, hvoraf 9 af de nye præparater er lanceret inden for de sidste 10 år. Hermed er muligheden for at kunne sænke trykket forbedret væsentligt. Dette har bevirket, at antallet af operationer næsten er halveret (Fig. 4).

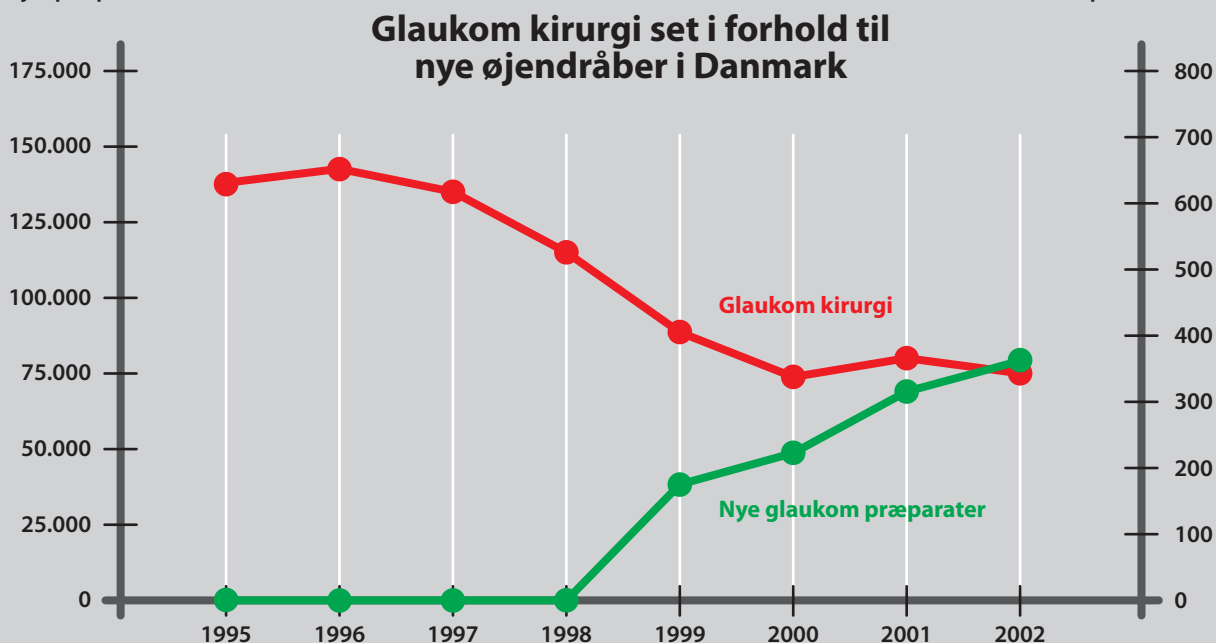
Laser

Siden 1977 er laserbehandling blevet én af standardbehandlingerne til behandling af den akutte form for glaukom. Ved denne behandling skydes et hul i regnbuehinden, således at afløbet for øjenvæsken åbnes.

Ved den kroniske form for glaukom kan laser anvendes til at forbedre afløbet (trabekulærket) for øjenvæsken hos patienter

Antal nye udskrevne
øjendråber

Antal glaukom
operationer

FIGUR 4

over 50 år – oftest fordi trykket ikke kan sænkes tilstrækkeligt med øjendråber.

Kirurgi

Hvor patienterne for 25 år siden blev indlagt til operation for glaukom, bliver de fleste nu behandlet ambulant. Den kirurgiske behandling er blevet mere effektiv med hensyn til at kunne sænke øjentrykket, bl.a. ved hjælp af medicin, som skal forhindre ardannelse i og omkring drænpuden over den dannede ventil (Fig. 3).

Blindhed som følge af glaukom

Blindhed hos glaukompatienter er sjældnen i dag pga. de forbedrede behandlingsmuligheder. Således udgør registreret blindhed pga. glaukom i Danmark nu kun 5% af alle registrerede blindheds-

tilfælde mod 15% omkring 1980.

Fremtidige udvikling

- Bedre billeddannende diagnostiske metoder med computerbaseret analyse af nervetråde og synsnerve, således at behandling kan iværksættes inden nervetrådene er gået tabt.
- Nye medicinske muligheder for at beskytte synsnerven: neuroprotektion (2010)
- Nye kirurgiske muligheder med anvendelse af medicin som forhindrer ardannelse og derved forbedrer udbyttet af kirurgisk behandling
- Anvendelse af stamceller til modulering af øjets si-system (trabekelværket), så afløbet forbedres.
- Gén-terapi, så arvelig glaukom kan undgås ■